

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 330

Finanse

na rzecz zrównoważonego rozwoju

Gospodarka – etyka – środowisko

Redaktorzy naukowci

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-460-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Marcin Będzieszak: Opłaty za usługi i dochody własne jako źródło finansowania wybranych zadań w miastach wojewódzkich w Polsce	13
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczyk: Analiza wykorzystania kolektorów słonecznych do wytworzenia ciepłej wody użytkowej.....	22
Joanna Błach, Anna Doś: Zastosowanie modelu DuPonta w kontekście zarządzania środowiskiem w przedsiębiorstwie – możliwości wykorzystania w praktyce polskich przedsiębiorstw	34
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Efektywność ekonomiczna przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu energetyki odnawialnej jako czynnik zrównoważonego rozwoju.....	42
Michał Buszko: Społeczna odpowiedzialność banków giełdowych – korzyści inwestycyjne z tytułu uczestnictwa w RESPECT Index	52
Beata Domańska-Szaruga: Konkurencyjność banków spółdzielczych jako partnerów lokalnych społeczności.....	63
Joanna Działo: Instytucje fiskalne a standardy etyczne w polityce fiskalnej ..	72
Beata Zofia Filipiak: Kierunki i skutki przekształceń lokalnej gospodarki odpadami komunalnymi w świetle zmian ustawowych	80
Monika Foltyn-Zarychta: Koncepcja zmniejszającej się w czasie stopy dyskonta w ocenie efektywności inwestycji publicznych o oddziaływaniach długoterminowych	89
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: Wpływy do budżetów gmin przy wprowadzeniu podatku dochodowego w indywidualnych gospodarstwach rolnych	99
Maria Magdalena Golec: Zrównoważony rozwój spółdzielni kredytowych w Polsce w oparciu o zasadę lokalności	108
Karolina Gwarda: Źródła finansowania zakupu zero- i niskoemisyjnych środków transportu publicznego w Polsce	116
Jerzy Gwizdała: Rola Banku Ochrony Środowiska SA w Warszawie w finansowaniu inwestycji w obszarze ochrony atmosfery.....	126
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Wykorzystanie podatku od nieruchomości dla zrównoważonego rozwoju miast na przykładzie Torunia	135
Agnieszka Jachowicz: Główne trendy w polityce podatkowej w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu	148
Alicja Janusz: Przegląd istniejących i projektowanych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych sektora finansowego w Unii Europejskiej	157

Barbara Karlikowska: Ryzyko środowiska naturalnego a działalność przedsiębiorstw	165
Magdalena Klopott: Mechanizmy finansowania przyjaznego środowisku demontażu statków – fundusz recyklingowy.....	173
Lidia Kłos: Wiedza i świadomość ekologiczna studentów	182
Adam Kopiński: Taksonomia i zastosowanie metody Hellwiga w ocenie efektywności funduszy inwestycyjnych	192
Andrzej Koza: Finansowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce	205
Grażyna Leśniewska: Sztuka zrównoważonego życia	214
Agnieszka Lorek: Lokalna polityka energetyczna w zrównoważonym rozwoju gmin śląskich	222
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Waluta wirtualna – moda, czy pieniądź przyszłości?.....	231
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Energia odnawialna i jej aspekty finansowe jako element zrównoważonego rozwoju Polski	239
Tomasz Piotr Murawski: Ocena działań społecznej odpowiedzialności biznesu – przegląd wybranych metod	248
Marta Musiał: Dylematy zarządzania finansami osobistymi w kontekście koncepcji solidarności międzypokoleniowej.....	258
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Zarządzanie finansami w samorządzie gminnym wobec wyzwań nowego zarządzania publicznego.....	266
Teresa Orzeszko: Miejsce edukacji finansowej społeczeństwa w strategii społecznej odpowiedzialności biznesu krajowych banków giełdowych w Polsce	274
Agnieszka Parlińska: Wybrane aspekty zadłużania się samorządów gminnych w Polsce	284
Andrzej Parzonko: Przewidywalność i stabilizacja cen mleka jako czynnik zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw przetwórczych.....	293
Monika Pettersen-Sobczyk: Modele biznesowe banków w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju	301
Dariusz Piotrowski: Wartości islamu a koncepcja zrównoważonego rozwoju	308
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Transakcyjne wykluczenie finansowe w Polsce w świetle badań empirycznych.....	316
Adriana Przybyszewska: Determinanty przedsiębiorczości kobiet na przykładzie wybranych krajów	326
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Rozwój kanału <i>direct</i> na polskim rynku ubezpieczeń	336
Adam Reczuch: Wykluczenie finansowe osób młodych w perspektywie założenia nowego gospodarstwa domowego	344

Robert Skikiewicz: Bariery w działalności instytucji finansowych na tle zmian sytuacji gospodarczej Polski	352
Beata Skubiak: Wpływ kryzysu finansowego i gospodarczego na rozwój zrównoważony, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji społecznych.....	361
Sylwia Słupik: Proekologiczne strategie rozwoju przedsiębiorstw województwa śląskiego.....	369
Małgorzata Solarz: Ochrona konsumenta a wykluczenie finansowe stanowiące wynik niewłaściwego zarządzania ryzykiem finansowym codzienności	378
Anna Spoz: E-faktury – nowinka technologiczna czy upowszechniający się sposób dokumentowania transakcji gospodarczych	387
Joanna Stawska: Znaczenie <i>policy mix</i> dla działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w kontekście zrównoważonego rozwoju.....	397
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Rozwój zrównoważony miast jako szansa dla prywatnych inwestycji na przykładzie aglomeracji azjatyckich.....	406
Paulina Szulc-Fischer: Proekologiczne inicjatywy klastrowe	414
Magdalena Ślebocka: Fundusze unijne dla zrównoważonego rozwoju – bariery w pozyskiwaniu i rozliczaniu na przykładzie gmin województwa łódzkiego.....	424
Aneta Tylman: Obszary badań prawno-finansowych zrównoważonego rozwoju – próba identyfikacji	432
Piotr Urbanek: Standardy etyczne polityki wynagradzania kadry kierowniczej w bankach w okresie kryzysu finansowego – próba oceny.....	439
Tomasz Uryszek: Międzypokoleniowa redystrybucja długu publicznego na przykładzie krajów Unii Europejskiej	448
Julia Anna Wachowska: Rynek kredytów mieszkaniowych w Polsce – studium analityczne	458
Damian Walczak: Solidaryzm społeczny a uprawnienia emerytalne grup uprzywilejowanych.....	468
Marcelina Więckowska: Inwestorzy instytucjonalni na rynku inwestycji w energię odnawialną	477
Paweł Witkowski: Ryzyko węglowe – koncepcja i pomiar.....	486
Bogdan Włodarczyk: Tworzenie oferty bankowej z wykorzystaniem bankowości elektronicznej	495
Justyna Zabawa: Zarządzanie kapitałem ludzkim we współczesnych bankach w kontekście ich ekologicznej odpowiedzialności	503
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Reklamy bankowe – między manipulacją a faktyczną potrzebą klientów.....	511

Summaries

Marcin Będzieszak: User charges and own-source revenues as sources of financing selected tasks in voivodeship cities in Poland	21
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczak: Analysis of the use of solar collectors to produce hot water	33
Joanna Blach, Anna Doś: The application of the DuPont model in the context of corporate environmental management – evidence from the Polish companies	41
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Economic effectiveness of investments related to the renewable energy sources as a factor of sustainable development...	51
Michał Buszko: Corporate Social Responsibility of stock exchange listed banks – investing profits due to participation in RESPECT Index.....	62
Beata Domańska-Szaruga: Competitiveness of cooperative banks as local community partners	71
Joanna Działo: Fiscal institutions and ethical standards in fiscal policy.....	79
Beata Zofia Filipiak: Directions and consequences of the transformation of local economy of municipal waste in the light of changes in the laws.....	88
Monika Foltyn-Zarychta: The concept of time-declining discount rate in the appraisal of public projects with long-term effects	98
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: The proceeds to municipalities with the introduction of income tax in individual farms.....	107
Maria Magdalena Golec: Sustainable development of Polish credit cooperatives based on the principle of localness.....	115
Karolina Gwarda: Sources of funding the purchase of zero- and low carbon means of public transport in Poland	125
Jerzy Gwizdała: The role of the environment protection bank JSC in Warsaw in financing investment in the protection of the atmosphere	133
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Application of property tax in sustainable development of towns with town of Toruń as an example.....	147
Agnieszka Jachowicz: Main trends in tax policy in the European Union states in the times of crisis	156
Alicja Janusz: The review of existing and anticipated solutions for the financial sector restructuring funds in the European Union	164
Barbara Karlikowska: Natural environment risk and activities of enterprises	172
Magdalena Klopott: Financing mechanisms of the environmentally friendly ship dismantling – case of recycling fund	181
Lidia Klos: Environmental knowledge and awareness of students.....	191
Adam Kopiński: Taxonomy and application of Hellwig’s method for assessing the effectiveness of investment funds	204
Andrzej Koza: Financial instruments of disabled people self-employment support in Great Britain and Poland	213

Grażyna Leśniewska: Art of sustainable life	221
Agnieszka Lorek: Local energy policy for the sustainable development of the Silesian communities	230
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Digital currency – temporary trend or money of future?	238
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Renewable energy and its financial implications as a component of sustainable development of Poland	247
Tomasz Piotr Murawski: An evaluation of Corporate Social Responsibility – review of chosen methods	257
Marta Musiał: Personal finance management dilemmas in the context of intergenerational solidarity concept	265
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Finance management in commune self-government in the face of challenges of new public management	273
Teresa Orzeszko: Importance of financial education of society in CSR strategy of domestic listed banks in Poland	283
Agnieszka Parlińska: Selected aspects of the indebtedness of municipalities in Poland	292
Andrzej Parzonko: Predictability and price stabilization of milk as a factor in the sustainable development of farms and food processing enterprises	300
Monika Pettersen-Sobczyk: Banks business models in the context of sustainable development concept	307
Dariusz Piotrowski: Values of islam and the concept of sustainable development	315
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Empirical studies on transactional financial exclusion in Poland	325
Adriana Przybyszewska: Determinants of entrepreneurship of women based on selected countries	335
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Development of the direct channel on the Polish insurance market	343
Adam Reczuch: Financial exclusion of young people in the perspective of establishment of a new household	351
Robert Skikiewicz: Barriers of activity of financial institutions against the background of changes in the economic situation of Poland	360
Beata Skubiak: The impact of economic and financial crisis on sustainable development with focus on social consequences	368
Sylvia Słupik: Ecological strategies for the development of Silesian Voivodeship enterprises	377
Małgorzata Solarz: Consumer protection vs. financial exclusion as a result of incorrect everyday financial risk management	386
Anna Spoz: E-invoices – technological novelty or a spreading method of documenting commercial transactions	396

Joanna Stawska: The importance of policy mix for investment activities of enterprises in the context of sustainable development	405
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Sustainable urban development as an opportunity for private investments on the example of Asian agglomerations.....	413
Paulina Szulc-Fischer: Pro-ecological cluster initiatives	423
Magdalena Ślebocka: EU funds for sustainable development – barriers in obtaining and accounting on the example of municipalities of Łódź Voivodeship.....	431
Aneta Tylman: Areas of legal and financial studies of sustainable development – an attempt to identify.....	438
Piotr Urbanek: Ethical standards of top executive’s remuneration policy in the banking sector during the financial crisis – attempt to assess	447
Tomasz Uryszek: Intergenerational redistribution of public debt. The example of European Union countries	457
Julia Anna Wachowska: Housing loans market in Poland – analytical project	467
Damian Walczak: Social solidarity and the pension rights of privileged groups	476
Marcelina Więckowska: Institutional investors in the renewable energy investment market.....	485
Paweł Witkowski: Carbon risk – concept and measurement	494
Bogdan Włodarczyk: Creation of banking offer using e-banking	502
Justyna Zabawa: Human capital management in contemporary banks, in the context of corporate eco-responsibility	510
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Banking advertising – between a manipulation and a real customer need.....	520

Monika Pettersen-Sobczyk

Uniwersytet Szczeciński

MODELE BIZNESOWE BANKÓW W KONTEKŚCIE KONCEPCJI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Streszczenie: Jednym ze skutków światowego kryzysu finansowego dla banków jest negatywne postrzeganie ich przez klientów. Banki, próbując ratować swój wizerunek, zwracają się w stronę takich koncepcji, jak zrównoważony rozwój czy CSR, aby znów zaistnieć w świadomości klientów jako instytucje zaufania, godne tego, aby powierzać im swoje finanse. Już na poziomie projektowania modelu biznesowego banki powinny wdrażać koncepcję zrównoważonego rozwoju, aby swoje działania ukierunkować na postępowanie prospołeczne i prośrodowiskowe. Celem artykułu jest ukazanie możliwości zastosowania zasad koncepcji zrównoważonego rozwoju do modeli biznesowych banków.

Słowa kluczowe: modele biznesu, zrównoważony rozwój, rynek bankowy.

DOI: 10.15611/pn.2014.330.32

1. Wstęp

Świadomość ekologiczna w Polsce znajduje się *in statu nascendi*. Banki mogą, a wręcz powinny, aktywnie włączyć się do jej kształtowania. Nie chodzi tu tylko o działalność banków specjalistycznych, ekologicznych (np. BOŚ), wspierających działania prośrodowiskowe, ale wszystkie instytucje, których przyszłość powinna być ukierunkowana między innymi na podejmowanie działań związanych z wprowadzaniem rozwiązań ekologicznych do swojej działalności. Już na poziomie projektowania modelu biznesu dla danej instytucji powinny być brane pod uwagę rozwiązania ekologiczne. Możliwości banków w tym zakresie są ogromne, jednak niekiedy wiążą się one również z wysokimi kosztami, jakie banki muszą ponieść, a przede wszystkim z licznymi zmianami w sposobie zarządzania i organizacji pracy w banku. W związku z tym, że większość polskich banków to spółki córki zachodnich holdingów, w których gestii leży decyzyjność odnośnie do funkcjonowania placówek w Polsce, jakiegokolwiek zmiany natury organizacyjnej mogą wiązać się z pewnymi trudnościami. Z drugiej strony jednak stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju w niektórych krajach jest już standardem, a to może stanowić szansę dla bardziej efektywnego wdrożenia ich do struktur polskich placówek. Wykorzystanie doświadczenia zagranicznych placówek może usprawnić proces wprowadzania zmian na rzecz zrównoważonego rozwoju w polskich bankach.

Jednym ze skutków światowego kryzysu finansowego jest pogorszenie wizerunku banków w oczach klientów. Banki powinny być instytucjami zaufania publicznego, kojarzonymi z potocznymi stwierdzeniami: „pewne jak w banku”, „masz to jak w banku”. Jednak kryzys finansowy spowodował, że wizerunek banków jako tych pewnych, solidnych, uczciwych został mocno podważony. Nie wszystko jednak jest w tej materii stracone. Banki na wiele sposobów mogą starać się ratować swój wizerunek. Nie jest to proces natychmiastowy, ale jeśli będzie dobrze zaplanowany oraz konsekwentnie realizowany, ma ogromne szanse zakończyć się sukcesem. Jednym ze sposobów ocieplenia wizerunku jest stosowanie zasad CSR (*corporate social responsibility* – społeczna odpowiedzialność biznesu), a co za tym idzie – realizowanie strategii zrównoważonego rozwoju. Działania te powinny być zaprojektowane już na poziomie wyboru stosowanego przez banki modelu biznesu.

Banki w swojej działalności nastawione są głównie na zysk, a ponadto oczekują osiągnięcia takich korzyści, jak zwiększenie liczby nowo otwartych placówek, wzrost liczby nowych klientów czy też poprawa poziomu świadomości marki na rynku. Wprowadzenie i postępowanie zgodne z zasadami koncepcji zróżnicowanego rozwoju może generować koszty dla banku, jednak zaletą zastosowania tej koncepcji jest możliwość pozyskania nowych klientów, wzrost zadowolenia osób korzystających już ze świadczonych usług czy też zakorzenienie banku w świadomości klientów jako instytucji solidnej, uczciwej i postępującej zgodnie z najlepszymi standardami. Takie wartości są szczególnie istotne dla najzamożniejszych klientów, których pozyskanie i utrzymanie leży w centrum zainteresowania instytucji bankowych.

2. Metodyka badań i przebieg procesu badawczego

Celem artykułu jest ukazanie możliwości wdrożenia zasad koncepcji zrównoważonego rozwoju do modeli biznesowych banków. Autorka dokonała przeglądu literatury przedmiotu. Główną metodą badawczą była krytyczna analiza literatury związanej z tematyką modeli biznesowych instytucji finansowych oraz koncepcji zrównoważonego rozwoju. Autorka, formułując wnioski, korzystała również z wyników badań wtórnych.

3. Zmiany w modelach biznesowych banków na rzecz zrównoważonego rozwoju

Model biznesowy wyraża biznesową logikę określonej firmy. Jest koncepcyjnym narzędziem, które zawiera zestaw elementów oraz relacji pomiędzy tymi elementami. Model biznesowy przedstawia wartości, które firma oferuje swoim klientom, oraz sposób funkcjonowania przedsiębiorstwa, jego związki z innymi partnerami, które pozwalają na sprzedawanie i tworzenie tej wartości [Gospodarowicz, Nosowski (red.) 2012, s. 45].

Współczesny model biznesowy banku daleki jest od klasycznego modelu depozytowo-kredytowego. Niektóre modele mają charakter ukierunkowany domenowo (np. banki hipoteczne) lub też sektorowo (np. banki prywatne), niektóre modele wykorzystują rozwiązania franchisingowe lub partnerskie [Gospodarowicz, Nosowski (red.) 2012, s. 46]. Można jednak założyć, że dwa podstawowe rodzaje modeli biznesowych współczesnych banków to modele banków uniwersalnych i specjalistycznych. W praktyce banki wypełniają ogólne ramy modelu swoimi pomysłami i rozwiązaniami odpowiadającymi aktualnym potrzebom, ale również niezwykle istotnymi, szczególnie w przypadku banków spółdzielczych, uwarunkowaniami lokalnymi. Modele biznesowe banków stale się zmieniają, ponieważ oddziałuje na nie zróżnicowany zakres czynników (rynkowych, formalnych oraz społecznych), a także konieczność szukania nowych sposobów osiągnięcia przewagi konkurencyjnej. Coraz częściej to właśnie czynniki społeczne i środowiskowe znajdują swoje miejsce w modelach biznesowych banków. Spowodowane jest to między innymi reakcją na kryzys finansowy, kiedy to pojawiło się wiele wątpliwości co do etycznego zachowania banków oraz „mody” na CSR. Postępowanie w zgodzie z etyką i według zasad odpowiedzialnego biznesu to działanie zgodne z wzorcami moralnymi, które powinny uwzględniać także unikanie strat finansowych. Przykładem pogoni za zyskiem jest kryzys wywołany w USA między innymi przez udzielanie pożyczek typu *subprime*¹.

O etyce można mówić w kontekście sposobu pomnażania i wykorzystywania kapitału. Firma E. Capital Partners od 1997 r. zajmuje się wydawaniem opinii o działalności emitentów papierów wartościowych pod kątem etycznego prowadzenia biznesu. Instytucje korzystające z usług E. Capital Partners otrzymują wiedzę, która pozwala z wyprzedzeniem wycofać z portfeli klientów firmy będące na skraju bankructwa bądź też firmy ryzykowne dla inwestorów [Bogdanowicz 2011, s. 50].

Etyczne i odpowiedzialne działania sektora bankowo-finansowego to także łączenie finansów z kwestiami społecznymi. W Belgii w 2001 r. powstała Europejska Federacja Banków Etycznych i Alternatywnych (FEBA). Instytucja ta nie działa jednak charytatywnie, a jej celem są inicjatywy ekonomiczne dotyczące między innymi wzrostu liczby miejsc pracy czy zrównoważonego rozwoju [Bogdanowicz 2011, s. 50].

Zgodnie z zasadami koncepcji zrównoważonego rozwoju funkcjonują banki stowarzyszone w Global Alliance for Banking on Values. Filarami sojuszu są 3P: planete, people, profit². Sojusz przykładą również ogromną wagę do takich wartości, jak zrównoważony rozwój, przejrzystość działań czy dywersyfikacja [Twaróg 2013]. Klienci, którym zależy, aby ich bank podzielał te same wartości co oni, mają pew-

¹ Pożyczka typu *subprime* jest udzielona klientowi, który nie dysponuje w chwili jej udzielenia wystarczającą gwarancją wypłacalności. Szerzej zob. [Błoński].

² Ze standardów wypracowanych przez sojusz korzystają również banki niebędące jego członkami, np. Bank Gospodarki Żywnościowej w swojej misji przedstawionej na stronie internetowej deklaruje działalność zgodną z zasadą 3×P [http://www.bgz.pl].

ność, że ich pieniądze wydatkowane są przez banki na ważne cele. Gwarantuje to przynależność do sojuszu Global Alliance for Banking on Values. Do tej pory żaden polski bank nie jest członkiem tego sojuszu.

W czasach słabnącego zaufania do instytucji bankowo-finansowych za etyczne uważa się te instytucje, które funkcjonują na zasadach przejrzystości, a także postępujące zgodnie z zasadami społecznie odpowiedzialnego biznesu. CSR jest dobrowolną strategią uwzględniającą etyczne, społeczne i ekologiczne aspekty działalności gospodarczej [Rok 2011]. Wielu bankowców wyraża pogląd, że działalność charytatywna, dobrze skojarzona z instytucją, buduje jej pozytywną reputację. Odpowiedzialny biznes stanowi również istotny wkład w realizację polityki zrównoważonego rozwoju. W myśl zasad zrównoważonego rozwoju wartości firmy związane są z ekonomicznymi, społecznymi i ekologicznymi aspektami jej działania, mającymi na celu zapewnienie rozwoju. W Zielonej Księdze Unii Europejskiej można znaleźć najczęściej stosowaną definicję CSR, według której postępując zgodnie z zasadami CSR, „przedsiębiorstwa dobrowolnie uwzględniają aspekty społeczne i ekologiczne w swoich działaniach handlowych oraz w kontaktach ze swoimi interesariuszami” [Zielona Księga...]. Banki pozyskują nowych klientów, także za pomocą zielonych produktów. Brytyjski Co-operative Bank wspiera kampanie mające na celu ochronę środowiska [Paxford 2011]. Polski Bank Ochrony Środowiska oferuje usługi prośrodowiskowe, m.in. preferencyjne kredyty wspierające przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska. W swojej misji BOŚ zaznacza postępowanie zgodne z zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu, podkreśla także kierowanie się takimi wartościami, jak trwałość, rzetelność i zorientowanie na klienta [<http://www.bosbank.pl>].

Stosowanie zasad społecznie odpowiedzialnego biznesu przez część sektora bankowego sprawia, że pozostałe instytucje nie lekceważą tej idei. Bardzo ważnym aspektem jest to, że CSR oraz zasady zrównoważonego rozwoju mogą być podstawą do budowy przewagi konkurencyjnej banku. Współcześnie trudno bankom stosować najbardziej popularny sposób konkurowania ceną, dlatego też usiłują znaleźć nowe źródła budowania swojej przewagi konkurencyjnej. CSR i koncepcja zrównoważonego rozwoju mogą być odpowiedzią na te poszukiwania, pod warunkiem, że banki uczciwie i rzetelnie będą wprowadzały zasady tych strategii. Współczesny klient bankowości to klient świadomy swoich potrzeb, dobrze wykształcony, często poszukujący najlepszych ofert na rynku, przez co nie zawsze lojalny wobec macierzystego banku. Współczesny klient dzięki swojemu doświadczeniu i zdecydowaniu nie da się również nabrać na fałszywe deklaracje, chwytliwe slogany czy też próby oszustwa. Dlatego tak niezwykle istotne jest to, aby banki w swoich deklaracjach dotyczących stosowania zasad zrównoważonego rozwoju i CSR nie były gołosłowne i wyszły w swoich działaniach poza oszczędzanie papieru czy energii elektrycznej. Tylko dzięki takiemu postępowaniu zdobędą zaufanie klientów i będą mogły zatrzeć swój negatywny wizerunek.

4. Strategia Europa 2020 jako wyznacznik zmian w działalności bankowej

Działania proekologiczne banków powinny być traktowane jako obowiązek wynikający z przynależności do struktur Unii Europejskiej i konieczności stosowania się do zasad strategii Europa 2020. José Manuel Barroso, przewodniczący Komisji Europejskiej, tak scharakteryzował jej cele: „Europa 2020 to unijna strategia wzrostu na najbliższe dziesięciolecie. W zmieniającym się świecie UE potrzebna jest inteligentna i zrównoważona gospodarka sprzyjająca włączeniu społecznemu. Równoległa praca nad tymi trzema priorytetami powinna pomóc UE i państwom członkowskim w uzyskaniu wzrostu zatrudnienia oraz zwiększeniu produktywności i spójności społecznej. Unia wyznaczyła sobie konkretny plan obejmujący pięć celów – w zakresie zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu/energii – które należy osiągnąć do 2020 r. W każdym z tych obszarów wszystkie państwa członkowskie wyznaczyły z kolei własne cele krajowe. Konkretnie działania na poziomie zarówno unijnym, jak i krajowym wzmacniają realizację strategii” [<http://ec.europa.eu/europe2020/Index>]. Cele krajowe dla Polski związane są z aktywizacją młodzieży, kobiet oraz osób starszych, zmniejszeniem deficytu budżetowego, polepszeniem stanu infrastruktury czy usprawnieniem procesu budżetowego. Jednak cele, które może nie wprost, nie bezpośrednio, ale jednak dotyczą sektora bankowego to działania związane ze zwiększeniem innowacyjności polskiej gospodarki oraz polepszenie warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Innowacyjność banków w kontekście strategii Europa 2020 to nie tylko działania proekologiczne, ale także możliwość stworzenia miejsc pracy dla grup objętych szczególną uwagą w strategii: młodzieży, kobiet oraz osób starszych. To, co banki mogą zrobić w zakresie polepszenia warunków prowadzenia działalności gospodarczej, to przede wszystkim dostosowanie swoich ofert w taki sposób, aby stwarzać przedsiębiorcom korzystne warunki nie tylko lokowania swoich środków, ale również inwestowania oraz finansowania działalności. Dzięki sprawnemu procesowi finansowania działalności przedsiębiorstw będą one w stanie zwiększać atrakcyjność i innowacyjność swoich usług. Banki, zachęcając do działań prospołecznych czy prośrodowiskowych (np. poprzez preferencyjne warunki kredytowania), przyczynią się do wprowadzania w życie założeń koncepcji zrównoważonego rozwoju. Dobrze funkcjonujące przedsiębiorstwa mogą tworzyć również nowe miejsca pracy i dzięki temu aktywizować m.in. młodzież czy kobiety, co stanowi jedną z wytycznych strategii Europa 2020 dla Polski.

5. Klienci banków w obliczu „zielonej bankowości”

We współczesnych modelach biznesu główna rola przypisana jest klientom – przedsiębiorstwa stosują strategię orientacji na klienta, zarządzają relacjami z klientem, prowadzą również marketing relacji, który uwzględnia pozyskiwanie klientów, ich

utrzymywanie, indywidualne podejście czy dbałość o relacje z nimi [Duczowska-Piasecka (red.) 2013, s. 163]. W efekcie to właśnie klienci są w stanie wymusić na przedsiębiorstwach, w tym również na bankach, pewne zachowania. Stąd tak niezwykle istotna dla rozwoju koncepcji zrównoważonego rozwoju w bankach jest prośrodowiskowa i prospołeczna postawa klientów.

Proekologiczne działania banków mogą nie przynieść zamierzonych efektów, jeżeli nie zmieni się podejście klientów do aspektów „zielonej bankowości”. Jednym z negatywnych zachowań klientów polskiej bankowości jest wciąż bardzo częste korzystanie z papierowych wyciągów, mimo że 66% klientów korzysta z bankowości elektronicznej i wyciąg papierowy jest właściwie zbędny [Twaróg 2013]. Ten przykład pokazuje, że nasze społeczeństwo musi przebyć jeszcze daleką drogę, aby można było mówić o jego wysokiej świadomości ekologicznej. Gdyby jednak ta świadomość była na wyższym poziomie, to prośrodowiskowe oczekiwania klientów mogłyby zmusić banki do prowadzenia działalności w oparciu o takie zasady.

Banki również powinny starać się budować swoją przewagę konkurencyjną w oparciu o wartości ekologiczne, które są szczególnie ważne dla najzamożniejszych klientów. To dla nich istotny jest sposób prowadzenia działalności instytucji, której powierzają swoje finanse; to oni bardzo dobrze postrzegają aktywny udział banków w akcjach prośrodowiskowych, charytatywnych czy prospołecznych. Najzamożniejsi klienci stanowią też grupę docelową, której pozyskanie oraz przede wszystkim utrzymanie leży w centrum zainteresowania banku.

6. Wnioski

Wdrożenie zasad koncepcji zrównoważonego rozwoju do modeli biznesowych banków jest procesem wymagającym ogromnego zaangażowania ze strony banków. Problemem, a zarazem szansą dla banków w Polsce jest to, że większość z nich to spółki córki wielkich europejskich holdingów. Problem stanowi przede wszystkim brak decyzyjności na poziomie Polski. To zagraniczne centrale banków decydują, w jaki sposób ma funkcjonować spółka córka na terenie Polski, jaką strategię rozwoju obrać, jaki model biznesowy zastosować, jak ma być skonstruowana oferta dla klientów. Tym samym jest to ogromna szansa dla polskich placówek, ponieważ projekty proekologiczne są już standardem w spółkach matkach na Zachodzie. Stosowanie ich w polskich warunkach nieśmiało się rozpoczyna, jednak wciąż jest to zbyt mały krok, aby można było mówić o wysokiej świadomości ekologicznej polskich banków, ale również klientów tych banków. Nie należy zapomnieć o kosztach, jakie banki muszą ponieść, aby można było mówić o realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju. Wprowadzenie i konsekwentne stosowanie się do zasad koncepcji zrównoważonego rozwoju jest opłacalne zarówno dla banków, jak i dla klientów. Bardzo ważne jest, aby banki uświadomiły sobie tę opłacalność i aby zrównoważony rozwój stał się standardem w polskiej bankowości, a nie tylko chwilową modą czy chwytliwym sloganem.

Literatura

- Błoński P., *Pro-kryzysowe regulacje*, http://www.rfi.fr/actupl/articles/101/article_4686.asp (25.01.2014).
- Bogdanowicz J., *Czy biznes może mieć sumienie?*, „Gazeta Bankowa” 2011, nr 02/1106.
- Duczowska-Piasecka M. (red.), *Model biznesu – nowe myślenie strategiczne*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2013.
- Dziawgo L., *Zielony rynek finansowy. Ekologiczne ewolucje rynku finansowego*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010.
- Falencikowski T., *Spójność modeli biznesu*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2013.
- Gospodarowicz A., Nosowski A. (red.), *Zarządzanie instytucjami kredytowymi*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012.
- http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm (20.01.2014).
- <http://pulsbiznesu.pb.pl/3378333,25368,banki-powinny-kreowac-mode-na-ekologie> (3.01.2014).
- <http://www.bosbank.pl> (17.01.2014).
- Paxford B., *Uczciwsza twarz bankowości?*, www.bankier.pl (3.07.2011).
- Rok P., *Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw – nowe wyzwanie biznesu*, 2011, www.gospodarka.gazeta.pl, (2.01.2014).
- Twaróg E., *Banki powinny kreować modę na ekologię*, „Puls Biznesu”, 18.10.2013.
- Zielona Księga UE punktem zwrotnym w rozwoju CSR, www.csinfo.org/pl (2.01.2014).

BANKS BUSINESS MODELS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONCEPT

Summary: The aim of this article is to present a relation between sustainable development concept and its implementation in banks business models. The reason why banks are interested in sustainable development concept is an attempt to ease a negative image after the world's financial crisis in their customers awareness. Sustainable development concept should be implemented in banks business models especially in the area of pro ecological operations.

Keywords: business models, sustainable development, banking market.